

## ระบบเสียงภาษาไทยคำ/ไทยโซ่ง

สมทรง บุษยพัฒน์\*  
grsbr@mahidol.ac.th

ไทดำหรือไทยโซ่งมีชื่อเรียกต่างๆ กันว่า ลาวโซ่ง ลาวโซ่งดำ ไทยทรงดำ ผู้ไทยดำ การที่เรียกไทยโซ่งว่าลาวโซ่งเพราะถิ่นฐานเดิมมาจากประเทศลาว นอกจากนี้ คนไทยภาคกลางจะเรียกคนเชื้อสายลาวดังเช่นไทยโซ่งว่า “คนลาว” ถึงแม้ว่าในทางภาษาศาสตร์พบว่าลาวโซ่งไม่ได้เป็นภาษาย่อยในกลุ่มลาว แต่อยู่ในกลุ่มไท (สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ และกันทิมา วัฒนประเสริฐ, 2539) การสะกดคำว่าไทยโซ่ง บางแห่งสะกดว่า “ไทโซ่ง” เพราะคำว่า “ไท” ใช้เรียกกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไทที่อาศัยอยู่นอกประเทศไทย เช่น ไทดำ ไทขาว ในประเทศเวียดนาม เป็นต้น ส่วน “ไทย” หมายถึงกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไทที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย เนื่องจากไทยโซ่งมีบรรพบุรุษที่อพยพมาจากประเทศลาว จึงมีการสะกดคำว่า “ไทโซ่ง” เพื่อบ่งชี้ว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ย้ายถิ่นฐานมาจากประเทศอื่น

ไทยโซ่งอพยพมาจากเมืองแฉ่ง หรือปัจจุบันคือเมืองเคียนเบียนฟู ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับจีนทางตอนใต้และตอนเหนือของประเทศเวียดนาม เมืองแฉ่งเคยอยู่ใต้การปกครองของเมืองหลวงพระบาง (ม. ศรีบุษรา, 2530) ไทยโซ่งอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยหลายครั้ง ด้วยเหตุผลทางการเมือง ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2322 สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชให้กองทัพเมืองหลวงพระบางยกกำลังไปตีเอาเมืองของผู้ไททรงดำซึ่งตั้งอยู่ริมเขตแดนเวียดนามเหนือ แล้วกวาดต้อนครอบครัวลาวเวียงจันทน์และไททรงดำลงมายังประเทศไทย ให้ลาวเวียงจันทน์ตั้งบ้านเรือนอยู่เมืองสระบุรี ราชบุรี และจันทบุรี ส่วนไททรงดำให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลหนองปรัง อำเภอบางบาล เมืองเพชรบุรี การอพยพเข้ามาในประเทศไทยครั้งต่อๆ มา ก็ด้วยเหตุผลทางการเมืองอีกเช่นกัน การอพยพดำเนินเรื่อยมาจนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2430 (สิริ พิงเดช, 2519) ดังนั้น ถิ่นฐานเดิมของไทยโซ่งในประเทศไทยจึงอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี ต่อมาได้มีการโยกย้ายไปหาที่ทำกินใหม่ในบริเวณใกล้เคียง เช่น ราชบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม สมุทรสาคร เลข พิจิตร พิษณุโลก กำแพงเพชร ไทยโซ่งที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเหล่านี้ส่วนใหญ่ อพยพมาจากจังหวัดเพชรบุรีเป็นเวลา 3-4ชั่วอายุคน (ประมาณกว่า 200 ปี)

---

\* ศาสตราจารย์ประจำสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

บทความปริทัศน์เรื่องนี้เสนอระบบเสียงของภาษาไทยคำที่พูดในประเทศเวียดนาม (Gedney, 1964 และ Fippinger & Fippinger, 1974) และระบบเสียงของภาษาไทยช่องที่พูดในประเทศไทย (สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ 2541 และวิภาวรรณ อยู่เย็น 2528) การนำเสนอจะจำแนกออกเป็นระบบพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ เนื่องด้วยบทความที่เกี่ยวกับภาษาไทยช่องจะจำกัดอยู่แค่ระบบวรรณยุกต์ ดังนั้นในหัวข้อระบบพยัญชนะและสระจะเป็นภาษาไทยคำเท่านั้น และในหัวข้อที่ 4 จะเปรียบเทียบระบบพยัญชนะและสระของภาษาไทยคำกับผลงานวิจัยระบบเสียงไทยช่องที่เผยแพร่ในรูปแบบของหนังสือและวิทยานิพนธ์

## 1. ระบบพยัญชนะ

ผลงานของ Gedney (1964) เปรียบเทียบภาษาไทย (Siamese) กับภาษาไทยลาว ไทคำ และไทแดงซึ่งอยู่ในตระกูลภาษาไทยและพูดอยู่ในประเทศเวียดนามและลาว ระบบเสียงภาษาไทยคำเป็นระบบเสียงที่พูดในเมืองซอนลา (Son La) หรือเมืองลาเนื่องจากพื้นที่ในการเก็บข้อมูลไม่สามารถเข้าถึงได้ ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาที่เป็นผู้อพยพซึ่งอาศัยอยู่ในประเทศเวียดนามได้และเวียงจันทน์ ในบทความปริทัศน์เรื่องนี้จะกล่าวถึงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบเสียงภาษาไทยคำเท่านั้น

ผลงานวิจัยของ Fippinger & Fippinger (1974) ศึกษาหน่วยเสียงภาษาไทยคำเทียบกับภาษาไทยลาว ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาที่มาจากเมืองเช่นลาเช่นเดียวกับ Gedney (1964) และยังมีผู้บอกภาษาจากเมืองอื่นอีกคือเมืองเดียนเบียนฟู (Dien Bien Phu) และ Sop Cop ผู้วิจัยศึกษาภาษาไทยคำจากผู้อพยพที่มาจากเมืองดังกล่าวที่ประเทศเวียดนามได้เป็นเวลาสองปี งานวิจัยชิ้นนี้มีจุดประสงค์ที่จะศึกษาระบบเสียงภาษาไทยคำให้รายละเอียดกว้างงานของ Gedney (1964) โดยศึกษาโครงสร้างของพยางค์ซึ่งประกอบด้วย CV และ CVC และศึกษาระบบเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ในรายละเอียด

ระบบพยัญชนะในภาษาไทยคำมีดังนี้

### ก. พยัญชนะต้น

พยัญชนะต้นเดี่ยวมี 19 หน่วยเสียง ดังนี้ /ʔ, p, t, k, c, th, kh, m, n, ŋ, ɲ, b, d, v, l, y, s, f, h/ เสียง [d] จะแปรกับเสียง [l] เช่น [di1] ~ [li1] ‘ดี’ และ [b] กับ [v] เช่น [bi1] ~ [vi1] ‘หิว’ ขึ้นอยู่กับท้องถิ่น

พยัญชนะควบกล้ำมี 3 หน่วยเสียง ดังนี้ /kw, khw, ŋw/

### ข. พยัญชนะท้าย

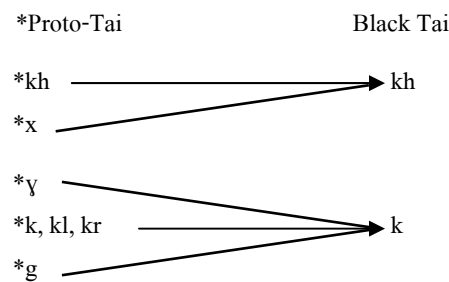
พยัญชนะท้ายประกอบด้วย /p, t, k, ʔ, m, n, ŋ/ ในภาษาไทย พยัญชนะท้าย /k/ ในพยางค์ที่มีสระเสียงยาวหรือสระประสมจะปรากฏกับเสียง /ʔ/ ในภาษาไทยคำ เช่น ภาษาไทย [piik2] ‘ปีก’ ในภาษาไทยคำจะเป็น [piʔ2] หากเป็นพยางค์ที่มีสระเสียงสั้น ภาษาไทยคำก็มี

พยัญชนะท้ายเป็น /k/ เช่น ภาษาไทย [pluk2] ‘ปลุก’ ภาษาไทดำ [puk2] แต่ถ้าเป็นสระเสียงยาว เช่น [pluuk2] ‘ปลุก’ ภาษาไทดำจะเป็น [puʔ2]

สระประสมที่ลงท้ายด้วย [u, i, ɨ] จะตีความให้เป็นพยัญชนะท้าย /-w, -y, -ɨ/ เช่น

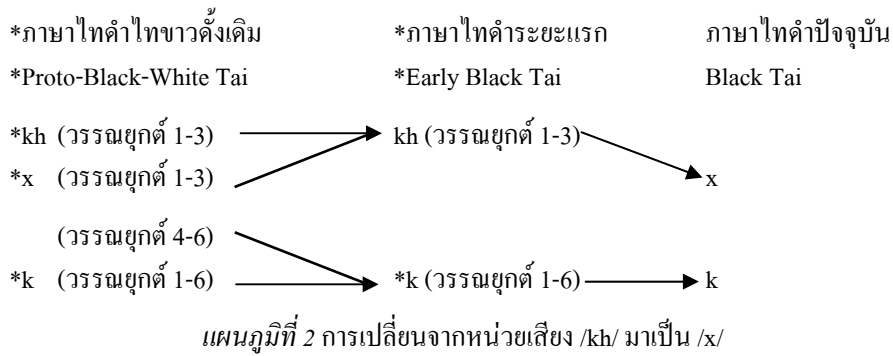
-w	[haw] ‘เรา’
-y	[kuay3] ‘กลัวย’
-ɨ	[bay] ‘ไป’

พยัญชนะท้ายที่พบในงานของ Fippinger & Fippinger (1974) ตรงกันกับของ Gedney (1964) ส่วนพยัญชนะต้นแตกต่างจากงานของ Gedney (1964) ตรงที่เสียงพยัญชนะต้น kh- และ khw- ในงานของ Gedney (1964) จะปรากฏเป็นเสียง x- และ xw- ตามลำดับ เช่น [khwaa1] ‘ขวา’ ในงานวิจัยนี้จะเป็น [xwaa1] โดย Gedney (1964) ได้กล่าวถึงวิวัฒนาการของพยัญชนะต้นว่าเสียงพยัญชนะต้นไทดั้งเดิม \*kh, \*x ได้รวมตัวกันเป็นเสียง kh ในภาษาไทดำปัจจุบัน และ \*ɣ, \*k, \*kl, \*kr, \*g ได้รวมตัวกันเป็นเสียง k ในปัจจุบัน ดังแผนภูมิต่อไปนี้



แผนภูมิที่ 1 การรวมตัวของพยัญชนะดั้งเดิม \*ɣ, \*k, \*kl, \*kr, \*g เป็นเสียง k ในปัจจุบัน

ข้อมูลของ Gedney (1964) ไม่ได้แสดงให้เห็นการเปลี่ยน (shift) จากหน่วยเสียง /kh/ มาเป็น /x/ ในภาษาไทดำในระยะต่อมา ซึ่ง Fippinger & Fippinger (1974) ยืนยันว่าผู้บอกภาษาทุกคนออกเสียง /x/ ดังนั้นการเปลี่ยนในระยะต่อมาก็คือเปลี่ยนจาก /kh/ เป็น /x/ โดยมีเงื่อนไขการรวมตัวของพยัญชนะต้นเป็นวรรณยุกต์ดังแผนภูมิที่ 2



เนื่องจากหน่วยเสียง /kh/ ปรากฏเป็นเสียง /x/ ในงานวิจัยนี้ เสียงหยุดพ่นลมจึงมีเสียงเดียวคือ /th/ ซึ่งเสียงหยุดพ่นลมนี้รวมทั้งพยัญชนะที่ห่อปาก ได้แก่ /kw, xw, ŋw/ ดีความให้เป็นพยัญชนะเดี่ยวเนื่องจากไม่ปรากฏเสียงควบกล้ำที่ไม่คลุมเครือ (non-suspect consonant clusters)

เสียงพยัญชนะไทดำทั้งหมดมี 5 หน่วยเสียงที่มีเสียงย่อยที่แปรอิสระ ได้แก่ /s, y, b, d, v/ ซึ่งมีเสียงย่อยดังนี้

/y/	[z]
/d/	[d]/[d'] ~[l]
/v/	[v] ~[b]/[β]

หน่วยเสียง /d/ และ /v/ มีหน่วยเสียงย่อย [l] และ [b]/[β] ที่มีสัทลักษณะเหมือนกับหน่วยเสียงย่อยของหน่วยเสียง /l/ และ /b/ ตามลำดับ และหน่วยเสียงย่อย [l] และ [b]/[β] นี้ก็มีผู้บอกภาษาใช้กันเป็นอย่างมาก จึงคาดการณ์ได้ว่าหน่วยเสียง /d/ และ /v/ กำลังจะรวมตัวเข้ากับหน่วยเสียง /l/ และ /b/ ตามลำดับ การรวมตัวกันของหน่วยเสียงดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gedney (1964) ที่พบเสียง [d] จะแปรกับเสียง [l] และ [b] กับ [v] ซึ่งขึ้นอยู่กับท้องถิ่น และพบว่าการเปลี่ยนแปลงของเสียง /d/ เป็น /l/ และ /b/ เป็น /v/ กำลังจะเกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงจาก /d/ เป็น /l/ ตรงกับงานของ Fippingger & Fippingger (1974) แต่ /b/ เปลี่ยนเป็น /v/ นั้นตรงกันข้ามกัน คือ /v/ กำลังจะเปลี่ยนเป็น /b/ การเปลี่ยนแปลงของพยัญชนะในงานวิจัยทั้งสองงานนี้สามารถนำไปเทียบกับภาษาไทยซึ่งที่ใช้อยู่ปัจจุบันว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปในทางใด

## 2. ระบบสระ

ภาษาไทยคำมีสระเดี่ยว 9 สระ ดังเช่นภาษาไทย

i	ɨ	u
e	ɔ	o
ɛ	a	ɔ

ภาษาไทยคำไม่มีความแตกต่างของความยาวสระ ยกเว้นสระ a และ aa สระประสมมี 3 สระดังเช่นภาษาไทย คือ ia ia ua

ระบบสระในงานวิจัยของ Fippingger & Fippingger (1974) สอดคล้องกับของ Gedney (1964) แต่ให้รายละเอียดเพิ่มเติม เช่น สระ [a] จะพบในพยางค์ปิดเท่านั้น และพยางค์ที่มีพยัญชนะท้ายจะทำให้สระมีการเปลี่ยน (phonetic shift) เช่นสระกลาง /e, ɔ, o/ ในพยางค์ปิดจะเปลี่ยนสูงขึ้น ไปสู่คู่สระสูงคือ i, ɨ, u/ ในขณะที่เดียวกันสระ /i/ และ /u/ ก็จะต่ำลงในพยางค์ปิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงหยุด เป็นต้น

## 3. ระบบวรรณยุกต์

Gedney (1964) พบว่าภาษาไทยคำมี 6 วรรณยุกต์ในพยางค์เป็น

วรรณยุกต์ 1 เสียงระดับ (level) ต่ำกว่าระดับกลางเล็กน้อย เช่น [maa1] ‘หมา’ [hua1] ‘หัว’

วรรณยุกต์ 2 เสียงสูงขึ้น (high rising) เช่น [kay2] ‘ไก่อ’ [faa2] ‘ฝ่า’

วรรณยุกต์ 3 เสียงต่ำตก (ขึ้น) บิบบิ้นเสียง (low falling (rising) and glottalized) บางถิ่นเป็นเสียงต่ำตก บางถิ่นเป็นเสียงต่ำตกขึ้น เช่น [sia3] ‘เสื่อ’ [haa3] ‘ห้า’

วรรณยุกต์ 4 เสียงสูงระดับ (high level) เช่น [naa4] ‘นา’ [fay4] ‘ไฟ’

วรรณยุกต์ 5 เสียงระดับ (level) สูงกว่าระดับกลางเล็กน้อย เช่น [naŋ5] ‘นั่ง’ [pi5] ‘พี’

วรรณยุกต์ 6 เสียงตก บิบบิ้นเสียง (falling and glottalized) เช่น [hu6] ‘ฮู้’ [lin6] ‘ลิน’

วรรณยุกต์ 1, 4, 5 เป็นวรรณยุกต์ระดับ (level) เหมือนกันต่างกันที่ระดับเสียง (pitch) เช่น [pi1] ‘ปี’ [pi4] ‘ฮ้วน’ [pi5] ‘พี’

ในพยางค์ตาย มี 2 วรรณยุกต์ คือ วรรณยุกต์ 2 เสียงสูงขึ้น เช่น [sip2] ‘สิบ’ [boʔ2] ‘ดอก’ และวรรณยุกต์ 5 เสียงระดับ สูงกว่าระดับกลางเล็กน้อย เช่น [mot5] ‘มด’ [noʔ5] ‘นอก’

วรรณยุกต์ทั้ง 6 ปรากฏในกล่องวรรณยุกต์ได้ดังนี้

วรรณยุกต์ดั้งเดิม พยัญชนะต้นดั้งเดิม	พยางค์เป็น			พยางค์ตาย	
	A	B	C	DL	DS
พยัญชนะต้นกลุ่มที่ 1	1	2	3	2	
พยัญชนะต้นกลุ่มที่ 2	กลางต่ำ	สูงขึ้น	ต่ำตก (ขึ้น)	สูงขึ้น	
พยัญชนะต้นกลุ่มที่ 3	ระดับ		บีบเส้นเสียง		
พยัญชนะต้นกลุ่มที่ 4	4 สูงระดับ	5 กลางสูง ระดับ	6 ตก บีบเส้นเสียง	5 กลางสูงระดับ	

ระบบวรรณยุกต์ไทคำต่างจากภาษาไทยในกล่องวรรณยุกต์ช่อง A กล่าวคือวรรณยุกต์ไทคำจะมีการแตกตัวในลักษณะ A123-4 ในขณะที่วรรณยุกต์ในภาษาไทยมีการแตกตัวแบบ 1-234

ระบบวรรณยุกต์ในงานวิจัยของ Fippinger & Fippinger (1974) สอดคล้องกับงานของ Gedney (1964) ทุกวรรณยุกต์ ยกเว้นบางวรรณยุกต์จะมีรายละเอียดทางสัทลักษณะมากขึ้น คือ

วรรณยุกต์ที่ 2 (B123) ซึ่งเป็นวรรณยุกต์สูงขึ้น จะเริ่มต้นจากระดับกลางที่ก่อนไปทางสูง  
 วรรณยุกต์ที่ 3 (C123) ซึ่งเป็นวรรณยุกต์ต่ำ งานวิจัยนี้จะบรรยายว่าเป็นต่ำระดับ (level) หรือต่ำตก (falling) และมีการบีบเส้นเสียงในตอนท้าย ส่วนงานของ Gedney (1964) จะบรรยายว่าเป็นวรรณยุกต์ต่ำตก (ขึ้น) บีบเส้นเสียง  
 วรรณยุกต์ที่ 6 (C4) ซึ่งเป็นวรรณยุกต์กลางตกจะเริ่มที่ระดับวรรณยุกต์ที่ 5 คือระดับกลางก่อนไปทางสูง ในขณะทำงานของ Gedney (1964) บรรยายว่าเป็นเสียงตกบีบเส้นเสียง

ระบบวรรณยุกต์ในงานวิจัยนี้แสดงในกล่องวรรณยุกต์ได้ดังนี้

วรรณยุกต์ดั้งเดิม พยัญชนะต้นดั้งเดิม	พยางค์เป็น			พยางค์ตาย	
	A	B	C	DL	DS
พยัญชนะต้นกลุ่มที่ 1	1	2	3	2	
พยัญชนะต้นกลุ่มที่ 2	กลางต่ำระดับ	กลางสูงขึ้น	ต่ำระดับ/ตก	กลางสูงขึ้น	
พยัญชนะต้นกลุ่มที่ 3			บีบเส้นเสียง		
พยัญชนะต้นกลุ่มที่ 4	4 สูงระดับ	5 กลางสูงระดับ	6 กลางสูงตก	5 กลางสูงระดับ	

บทความของวิภาวรรณ อยู่เย็น (2528) ได้ใช้ระบบวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ในการกำหนดว่าภาษาที่มีคำนำหน้าว่า “ลาว” นั้นจัดอยู่ในกลุ่มลาวหรือกลุ่มไทย เพื่อที่จะได้เรียกชื่อให้ถูกว่า “ไท” หรือ “ลาว” ภาษาเหล่านี้ได้แก่ ลาววน ลาวโซ่ง ลาวครั่ง ลาวใต้ และลาวเวียง ลักษณะของระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวครั่ง ลาวใต้ และลาวเวียงไม่ตรงกับภาษาลาวโซ่ง และลาววน ลักษณะการแยกตัวและรวมตัวของวรรณยุกต์ภาษาไทยโซ่งที่พูดที่อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐมมีความคล้ายคลึงกับภาษาไทยคำ จึงแสดงให้เห็นว่าภาษาไทยโซ่งไม่จัดอยู่ในกลุ่มลาว ดังนั้นจึงควรเรียกภาษานี้ว่า “ไทโซ่ง” หรือ “ไทซงคำ” และภาษาลาววนก็เช่นกัน ควรจะเรียกว่า “ไทวน”

งานวิจัยของสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ (2541) ได้นำระบบวรรณยุกต์จากงานวิจัยจำนวน 12 ชิ้นมาเป็นเกณฑ์ในการจัดกลุ่มภาษาไทยโซ่งทั้ง 12 ชิ้นดังนี้

ภาษาไทยโซ่งในจังหวัดนครปฐม ถิ่นตำบลคอนยายหอม อำเภอเมือง (กาญจนา พันธุ์คำ, 2523) และถิ่นตำบลคอนตูม อำเภอบางเลน (สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ และกันทิมา วัฒนประเสริฐ, 2531)

ภาษาไทยโซ่งในจังหวัดราชบุรี ถิ่นอำเภอดำเนินสะดวก ถิ่นอำเภอจอมบึง ถิ่นอำเภอบ้านโป่ง ถิ่นอำเภอบางแพ (Plungsuwan, 1981)

ภาษาไทยโซ่งในจังหวัดนครสวรรค์ถิ่นตำบลหัวถนน อำเภอท่าตะโก (วิไลลักษณ์ เดชะ, 2530)

ภาษาไทยโซ่งในจังหวัดสมุทรสาคร ถิ่นตำบลหนองสองห้อง อำเภอบ้านแพ้ว (สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ และกันทิมา วัฒนประเสริฐ, 2531)

ภาษาไทยโซ่งในจังหวัดสุพรรณบุรี ถิ่นตำบลสวนแตง อำเภอเมือง (สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ และกันทิมา วัฒนประเสริฐ, 2531)

ภาษาไทยโซ่งในจังหวัดเพชรบุรี ถิ่นตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย (Orapin 1987) และถิ่นตำบลเขาย้อย อำเภอเขาย้อย (อรพันธ์ อุณากรสวัสดิ์, 2536)

ภาษาไทยโซ่งในจังหวัดกาญจนบุรี ถิ่นตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน (รสริน เสือส่อสิทธิ์, 2535)

ผู้วิจัยพบว่าระบบวรรณยุกต์ของทั้ง 12 ถิ่นมีความแตกต่างกันบางประการ โดยเฉพาะภาษาไทยโซ่งจังหวัดราชบุรีมีความแปรปรวนค่อนข้างมาก กล่าวคืองานวิจัยระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยโซ่งในจังหวัดราชบุรี (Plungsuwan, 1981) ได้เปรียบเทียบวรรณยุกต์ภาษาไทยโซ่งในจังหวัดราชบุรีจำนวน 4 ถิ่น ได้แก่ ถิ่นอำเภอดำเนินสะดวก อำเภอจอมบึง อำเภอบ้านโป่ง และอำเภอบางแพ ผลการวิจัยพบว่าไทยโซ่งใน 3 ถิ่นแรกมีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 4 หน่วยเสียง ส่วนภาษาไทยโซ่งถิ่นอำเภอบางแพมี 5 หน่วยเสียง การแตกตัวของวรรณยุกต์มีทั้งแบบสองทางและสามทางดังต่อไปนี้

ภาษาไทยโซ่งถิ่นอำเภอคำเนินสะดวก

	A	B	C	DS	DL
1	1[324]	3[14]	4[32]	3[14]	
2					
3				1[324]	
4	2[43]				

วรรณยุกต์ที่ 1 กลางตกขึ้น [324]  
 วรรณยุกต์ที่ 2 สูงตก [43]  
 วรรณยุกต์ที่ 3 ต่ำขึ้น [14]  
 วรรณยุกต์ที่ 4 กลางตก [32]

ภาษาไทยโซ่งถิ่นอำเภอจอมบึง

	A	B	C	DS	DL
1	1[214]		3[21]	2[44]	1[214]
2					
3					
4	2[44]		4[42]	1[214]	4[42]

วรรณยุกต์ที่ 1 ต่ำตกขึ้น [214]  
 วรรณยุกต์ที่ 2 สูงระดับ [44]  
 วรรณยุกต์ที่ 3 ต่ำตก [21]  
 วรรณยุกต์ที่ 4 สูงตก [42]

ภาษาไทยโซ่งถิ่นอำเภอบ้านโป่ง

	A	B	C	DS	DL
1	1[324]	2[55]		3 [11]	
2			4[32]		
3					
4				1324	4[32]

วรรณยุกต์ที่ 1 กลางตกขึ้น [324]  
 วรรณยุกต์ที่ 2 สูงระดับ [55]  
 วรรณยุกต์ที่ 3 ต่ำระดับ [11]  
 วรรณยุกต์ที่ 4 กลางตก [32]

ภาษาไทยโซ่งถิ่นอำเภอบางแพ

	A	B	C	DS	DL
1	1[324]	3[15]	5[21?]		3[15]
2					
3					
4	2[43]	4[32]		1[324]	

วรรณยุกต์ที่ 1 กลางตกขึ้น [324]  
 วรรณยุกต์ที่ 2 สูงตก [43]  
 วรรณยุกต์ที่ 3 ต่ำขึ้น [15]  
 วรรณยุกต์ที่ 4 กลางตก [32]  
 วรรณยุกต์ที่ 5 ต่ำตกลงท้ายด้วยคอหอยกัก [21?]

กล่องวรรณยุกต์แสดงให้เห็นว่าภาษาไทยโซ่งถิ่นคำเนินสะดวก จอมบึงและบางแพยังมีส่วนคล้ายภาษาไทยโซ่งในจังหวัดอื่นๆทั่วไปคือมีการแตกตัวแบบสองทาง แต่มีการรวมตัวของวรรณยุกต์ในบางช่องภายหลัง จึงทำให้เกิดความแตกต่างออกไป ส่วนภาษาไทยโซ่งถิ่นบ้านโป่งมีการแตกตัวแบบสามทาง Plungsuwan (1981) ได้อธิบายว่าเป็นเพราะได้รับอิทธิพลของภาษาลาวใต้ซึ่งมีผู้พูดภาษาเป็นจำนวนมากในอำเภอนี้ ดังนั้น ระบบวรรณยุกต์ของถิ่นนี้จึงมีลักษณะเหมือนภาษากลุ่มลาวคือ วรรณยุกต์ในช่อง B มีการรวมตัวกันทั้งหมด วรรณยุกต์ในช่อง B ไม่เหมือนกับช่อง DL วรรณยุกต์ในช่อง C1 ไม่เหมือนกับวรรณยุกต์ในช่อง C2 และบันไดลาวคือวรรณยุกต์ในช่อง C1 เหมือนกับวรรณยุกต์ในช่อง DL123 (Chamberlain, 1975)



สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ (2541) ได้ใช้เกณฑ์ 2 ประการในการจัดกลุ่มภาษาไทยโชนงคือ จำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์และลักษณะการแตกตัวของหน่วยเสียงวรรณยุกต์

- (1) การจัดกลุ่มตามจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ทำให้จำแนกภาษาไทยโชนงได้ 3 กลุ่มคือ
  - ก. ภาษาไทยโชนงกลุ่ม 4 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ ได้แก่ภาษาไทยโชนงถิ่นจอมบึง ถิ่นบ้านโปง ถิ่นดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
  - ข. ภาษาไทยโชนงกลุ่ม 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ ได้แก่ ภาษาไทยโชนงถิ่นบางแพ จังหวัดราชบุรี
  - ค. ภาษาไทยโชนงกลุ่ม 6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ ได้แก่ ภาษาไทยโชนงในจังหวัดที่เหลือทั้งหมด
- (2) การจัดกลุ่มตามการแตกตัวของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ทำให้จำแนกภาษาไทยโชนงได้เป็น 2 กลุ่มคือ
  - ก. ภาษาไทยโชนงที่มีการแตกตัวของวรรณยุกต์แบบสามทาง ได้แก่ ภาษาไทยโชนงถิ่นบ้านโปง จังหวัดราชบุรี
  - ข. ภาษาไทยโชนงที่มีการแตกตัวของวรรณยุกต์แบบสองทาง ได้แก่ภาษาไทยโชนงอีก 11 ถิ่นทั้งหมด ซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มย่อยออกเป็นภาษาไทยโชนงที่มีการแตกตัวของวรรณยุกต์แบบ ABDS123-4 CDL1234 ได้แก่ภาษาไทยโชนงถิ่นดำเนินสะดวกและถิ่นบางแพ จังหวัดราชบุรี และแบบ ABCD123-4 ได้แก่ภาษาไทยโชนงที่เหลืออีก 10 ถิ่นในจังหวัดอื่น

ระบบวรรณยุกต์ของภาษาไทยโชนงที่สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ (2541) นำมาศึกษาจำนวน 8 ถิ่น (ไม่นับรวมถิ่นราชบุรี 4 ถิ่น ซึ่งได้รับอิทธิพลของภาษากลุ่มลาว) สามารถเปรียบเทียบกับวรรณยุกต์ของภาษาไทยคำ (Gedney, 1964 และ Fippinger & Fippinger, 1974) และภาษาถิ่นอื่นเพิ่มเติมอีก 4 ถิ่น ได้แก่ ไทยโชนงถิ่นบ้านดอน อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี (อัญชสิบรรณะสิงห์, 2531) ไทยโชนงถิ่นหนองปรุง อำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี (สุนทรตรี แสงงาม, 2549) ไทยโชนงถิ่นบ่อทอง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก (สุพิตรา จิรนนทนากรณ์, อัญชสิ สิงห์น้อย และศิริพร มณีชูเกตุ, 2546) และไทยคำถิ่นเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย (ชาคริต อนันทราวัน, 2521)

งานวิจัยวรรณยุกต์ไทยโชนง/ไทยคำทุกถิ่นใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ระบบวรรณยุกต์คือกล่องวรรณยุกต์ของ Gedney (1972) การวิเคราะห์วรรณยุกต์มีทั้งการฟังเพียงอย่างเดียวเพื่อวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์โดยหาค่าระดับเสียงสูง กลาง ต่ำของระดับเสียงของผู้พูดภาษาแต่ละคน และการใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบการวิเคราะห์จากการฟัง เช่น เครื่องมือ Sound Spectograph ซึ่งแสดงแผ่นภาพคลื่นเสียง เครื่องมือ Visi-Pitch ซึ่ง

แสดงผลระดับเสียงบนจอภาพ และโปรแกรมสำเร็จรูป Praat ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงในการวิเคราะห์เสียงพูด การวิเคราะห์วรรณยุกต์ตามแนวทั้งสองในงานวิจัยต่างๆสรุปในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 วิธีการวิเคราะห์วรรณยุกต์

งานวิจัย	การวิเคราะห์วรรณยุกต์
ชาคริต อนันทรวัน (2521)	วิเคราะห์ด้วยการฟังและตรวจสอบกับการอ่านแผ่นภาพคลื่นเสียง (Sound spectrograms)
กาญจนา พันธุ์คำ (2523)	วิเคราะห์ด้วยการฟังและตรวจสอบกับการอ่านแผ่นภาพคลื่นเสียง (Sound spectrograms)
วิไลลักษณ์ เศษ (2530)	วิเคราะห์ด้วยการฟังและตรวจสอบกับการอ่านแผ่นภาพคลื่นเสียง (Sound spectrograms)
Orapin Maneewong (1987/2530)	วิเคราะห์ด้วยการฟังและตรวจสอบกับเครื่อง Visi-pitch model 6087
ศุวัฒนา เลี่ยมประวัติ และกันทิมา วัฒนประเสริฐ (2531)	วิเคราะห์ด้วยการฟัง
อรพันธ์ อุณากรสวัสดิ์ (2536)	วิเคราะห์ด้วยการฟัง
รสริน เสือส่อสิทธิ์ (2535)	วิเคราะห์ด้วยการฟัง
สุพัตรา จิรนนทนารถน์, อัญชลี สิงห์น้อย และศิริพร มณีชูเกตุ (2546)	วิเคราะห์ด้วยการฟัง

หมายเหตุ: งานวิจัยของกาญจนา พันธุ์คำ (2523) ได้ให้ข้อมูลว่าชาวไทยโง่งที่หมู่ที่ 7 และ 9 ตำบลคอนขาบหอม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม มีบรรพบุรุษอยู่ที่อำเภอเขาชัยอง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อจับจองที่ทำกินเมื่อประมาณ 100 ปีเศษมาแล้ว

ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับวรรณยุกต์ทั้งหมดแสดงในกล่องวรรณยุกต์เปรียบเทียบกัน ได้ดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบวรรณยุกต์ไทยเชิง 13 ถิ่น

		A	B	C	DL	DS
1, 2, 3	SL	1 กลางต่ำระดับ	3 สูงขึ้น	5 ต่ำตก (ขึ้น) บีบเส้นเสียง	3 สูงขึ้น	
	น.ป.1	1 ต่ำขึ้น [24]	3 กลางขึ้น [35]	5 กลางระดับ [33]	3 กลางขึ้น [35]	
	น.ป.2	1 ต่ำขึ้น [24]	3 กลางขึ้น [35]	5 กลางระดับ [33]	3 กลางขึ้น [35]	
	ส.พ. 1	1 กลางขึ้น [34]	3 ต่ำขึ้น [24]	5 กลางตก [32]	3 ต่ำขึ้น [24]	
	ส.พ. 2	1 กลางตกขึ้น	3 กลางต่ำ-ตกขึ้น	5 กลางต่ำ-ตก ปิดเส้นเสียง	3 กลางต่ำ-ตกขึ้น	
	ส.ค.	1 กลางขึ้น [34]	3 ต่ำขึ้น [24]	5 กลางตก [32]	3 ต่ำขึ้น [24]	
	พ.ร.1	1 กลางขึ้น [35]	3 ต่ำขึ้น [24]	5 ต่ำตก [21]	3 ต่ำขึ้น [24]	
	พ.ร. 2	1 กลางต่ำขึ้น [23]	3 กลางต่ำขึ้นสูง [25]	5 กลางระดับบีบเส้น เสียง [33]	3 กลางขึ้น [35]	
	พ.ร. 3	1 กลางขึ้น	3 ต่ำขึ้น	5 ต่ำระดับ	3 ต่ำขึ้น	
	ก.บ	1 กลางขึ้น [34]	3 ต่ำขึ้น [24]	5 กลางตก [32]	3 ต่ำขึ้น [24]	
	น.ส	1 ต่ำขึ้น [14]	3 กลางขึ้น [35]	5 ต่ำระดับเส้นเสียงปิด [22?]	3 กลางขึ้น [35]	
พ.ล.	1 ต่ำขึ้น [23]	3 กลางขึ้น [35]	5 ต่ำระดับ [22]	3 กลางขึ้น [35]		
เลข	1 ต่ำขึ้นตก [241]	3 สูงขึ้น [45]	4 ต่ำเลื่อนลง [21]	3 สูงขึ้น [45]	3 สูงระดับ [44]	
4	SL	2 สูงระดับ	4 กลางสูงระดับ	6 กลางสูงตก	4 กลางสูงระดับ	
	น.ป.1	2 กลางขึ้นตก [354]	4 สูงระดับ [44]	6 สูงเลื่อนลง/สูงตก [43]	4 สูงระดับ [44]	
	น.ป.2	2 กลางขึ้นตก [354]	4 สูงระดับ [44]	6 สูงเลื่อนลง/สูงตก [43]	4 สูงระดับ [44]	
	ส.พ. 1	2 กลางขึ้นตก [354]	4 สูงระดับ [44]	6 สูงขึ้นตก [452]	4 สูงระดับ [44]	
	ส.พ. 2	2 กลางขึ้นตก	4 กลางสูง-ระดับ	6 กลางตก	4 กลางสูง-ระดับ	
	ส.ค.	2 สูงขึ้น [45]	4 กลางระดับ [33]	6 สูงขึ้นตก [452]	4 กลางระดับ [44]	
	พ.ร.1	2 สูงตก [43]	4 กลางระดับ [33]	6 สูงขึ้นตก [452]	4 กลางระดับ [33]	
	พ.ร.2	2 กลางสูงขึ้นตก [453]	4 กลางขึ้นตก [342]	6 กลางตก [32]	4 กลางขึ้นตก [343]	
	ก.บ	2 กลางขึ้นตก [354]	4 สูงระดับ [44]	6 สูงขึ้นตก [452]	4 สูงระดับ [44]	
	พ.ร. 3	2 ต่ำขึ้นตก	4 กลางระดับ	6 กลางตก	4 กลางระดับ	
	น.ส.	2 กลางขึ้นตก [343]	4 กลางระดับ [33]	6 สูงตก [42]	4 กลางระดับ [33]	
	พ.ล.	2 กลางขึ้นตก [354]	4 กลางระดับ [33]	6 สูงตก [42]	4 กลางระดับ [33]	
	เลข	2 สูงขึ้นตก [453]	4 ต่ำเลื่อนลง [21]	5 กลางเลื่อนลง [31]	2 สูงตก [43]	

- หมายเหตุ 1. เลขที่ของวรรณยุกต์ได้ปรับให้เหมือนกันหมดคือ A123 เป็นวรรณยุกต์ที่ 1 A4 เป็นวรรณยุกต์ที่ 2 B123 เป็นวรรณยุกต์ที่ 3 B4 เป็นวรรณยุกต์ที่ 4 C123 เป็นวรรณยุกต์ที่ 5 C4 เป็นวรรณยุกต์ที่ 6 ยกเว้นงานวิจัยของชาคริต อนันทรวิวัฒน์ (2521) ที่พบ 5 วรรณยุกต์จึงปรับ C123 ให้เป็นวรรณยุกต์ 4 และวรรณยุกต์ C4 เหมือนเดิมคือวรรณยุกต์ 5
2. งานวิจัยของ Gedney (1964) Fippinger & Fippinger (1974) อัญชลี บุรณะสิงห์ (2531) และสุนทรินทร์ แสงงาม (2549) ไม่แสดงตัวเลขกำกับระดับวรรณยุกต์
3. อักษรย่อ มีรูปเต็มดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 อักษรย่อของสถานที่ในการวิจัย

คำย่อ	สถานที่	ผู้วิจัย
SL	Son La	Gedney (1964) Fippinger & Fippinger (1974)
น.ป. 1	ตำบลดอนยายหอม อ.เมือง จังหวัดนครปฐม	กาญจนา พันธุ์คำ (2523)
น.ป. 2	ตำบลดอนตูม อ.บางเลน จังหวัดนครปฐม	สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ และ กันทิมา วัฒนประเสริฐ (2531)
ส.พ. 1	ตำบลสวนแดง อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี	สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ และ กันทิมา วัฒนประเสริฐ (2531)
ส.พ. 2	ตำบลบ้านคอน อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี	อัญชลี บุรณะสิงห์ (2531)
ส.ค.	ตำบลหนองสองห้อง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร	สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ และ กันทิมา วัฒนประเสริฐ (2531)
พ.ร. 1	ตำบลเขาย้อย อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี	อรพันธ์ อุณากรสวัสดิ์ (2536)
พ.ร. 2	ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี	Orapin Maneewong (1987/2530)
พ.ร. 3	ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี	สุนทรินทร์ แสงงาม (2549)
ก.บ.	หมู่ที่ 17 คอนเตอริฐ ตำบลรางหวาย อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี	รสริน เสือส่อสิทธิ์ (2535)

คำย่อ	สถานที่	ผู้วิจัย
น.ส.	ตำบลหัวถนน อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์	วิไลลักษณ์ เคะชะ (2530)
พ.ล.	ตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก	สุพัตรา จิรนนทนาภรณ์, อัญชลี สิงห์น้อย และ ศิริพร มณีชูเกตุ (2546)
เลย	ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย	ชาคริต อนันทราวิน (2521)

ผลการสังเคราะห์ระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยซึ่งที่พูดใน 13 ถิ่นพบว่าจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์มี 2 แบบ คือหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียงซึ่งพบในท้องถิ่นเดียวคือหมู่บ้านป่าหนาด จังหวัดเลย (ชาคริต อนันทราวิน 2521) ลักษณะการแตกตัวและรวมตัวกันของวรรณยุกต์เหมือนกันในทุกถิ่นยกเว้นหมู่บ้านป่าหนาด จังหวัดเลยที่แตกต่างเล็กน้อย การแตกตัวและรวมตัวกันของวรรณยุกต์เป็นลักษณะดั้งเดิมคือ ABCD 123-4 วรรณยุกต์ D123 จะรวมเป็นวรรณยุกต์เดียวกับวรรณยุกต์ B123 วรรณยุกต์ D ของถิ่นหมู่บ้านป่าหนาด จังหวัดเลยมีความแตกต่างที่ขึ้นอยู่กับความสั้นยาวของสระ กล่าวคือ วรรณยุกต์ DL จะมีเสียงสูงขึ้น [45] และวรรณยุกต์ DS จะมีเสียงสูงระดับ [44] วรรณยุกต์ D4 จะรวมเป็นวรรณยุกต์เดียวกับวรรณยุกต์ B4 ในทุกถิ่น ยกเว้นถิ่นหมู่บ้านป่าหนาด จังหวัดเลย ที่วรรณยุกต์ D [43] รวมเป็นวรรณยุกต์เดียวกับวรรณยุกต์ A4 [453]

สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในแต่ละวรรณยุกต์มีความเหมือนและแตกต่างกันดังนี้  
วรรณยุกต์ที่ 1 A123 “เสียงกลาง-ต่ำขึ้น”

วรรณยุกต์ที่ 1 ในภาษาไทยซึ่งทุกถิ่นในประเทศไทยเป็นวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับ แต่ถิ่น Son La จะเป็นคงระดับคือ “กลาง-ต่ำ ระดับ” โดยภาพรวมสัทลักษณะหลักของวรรณยุกต์ที่ 1 ซึ่งงานวิจัยส่วนใหญ่มีคล้ายกันคือ “เสียงกลาง-ต่ำขึ้น” วรรณยุกต์ที่ 1 เป็นเสียงวรรณยุกต์ที่มีจุดเริ่มต้นแตกต่างกันตั้งแต่ต่ำ กลางต่ำ ไปจนถึงกลาง และส่วนใหญ่จะขึ้นไปถึงระดับ 4 ยกเว้นถิ่นเพชรบุรี 1 ที่ขึ้นไปจนถึงระดับ 5 และถิ่น Son La ที่เป็นวรรณยุกต์ระดับ ไม่ขึ้น ถิ่นเลยมีเสียงตกในตอนท้ายหลังจากขึ้นแล้ว สัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่ 1 มีดังนี้

1. กลาง-ต่ำ ระดับ ได้แก่ Son La
2. ต่ำขึ้น (ตก) ได้แก่ ได้แก่ นครปฐม 1, 2 นครสวรรค์ พิษณุโลกและเลย
3. กลาง (ตก/ต่ำ) ขึ้น ได้แก่ สุพรรณบุรี 1, 2 สมุทรสาคร เพชรบุรี 1, 2, 3 กาญจนบุรี

#### วรรณยุกต์ที่ 2 A4 “เสียงกลางขึ้นตก”

วรรณยุกต์ที่ 2 ในภาษาไทยโชน่งทุกถิ่นในประเทศไทยเป็นวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับ แต่ถิ่น Son La จะเป็นคงระดับคือ “สูงระดับ” สัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่ 2 ส่วนใหญ่ (6 ถิ่น) จะเป็น “กลางขึ้นตก [354]” หรือ (กลาง) สูงขึ้นตก [453] (2 ถิ่น) ส่วนถิ่นอื่นๆมีจุดเริ่มต้นที่สูงและขึ้น [45] หรือ ตก [43] มีเพียงถิ่นเดียวมีจุดเริ่มต้นที่ต่ำ สัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่ 2 มีดังนี้

1. สูงระดับ ได้แก่ Son La
2. กลาง (สูง) ขึ้นตก ได้แก่ ได้แก่ นครปฐม 1, 2 สุพรรณบุรี 1, 2 เพชรบุรี 2 นครสวรรค์ พิษณุโลก และกาญจนบุรี
3. สูง (ขึ้น) ตก ได้แก่สมุทรสาคร เพชรบุรี 1 และเลย
4. ต่ำขึ้นตก ได้แก่ เพชรบุรี 3

#### วรรณยุกต์ที่ 3 B123 “เสียงขึ้นสูง”

โดยภาพรวมวรรณยุกต์ที่ 3 เป็นเสียงที่มีจุดเริ่มต้นแตกต่างกันตั้งแต่ต่ำ กลางต่ำ กลาง ไปจนถึงสูง จากนั้นจะขึ้นไปจนถึงระดับ 5 เป็นส่วนใหญ่ วรรณยุกต์ที่ 3 นี้จะคล้ายกับวรรณยุกต์ที่ 1 ตรงที่เป็นเสียงขึ้น แต่แตกต่างกันที่วรรณยุกต์ที่ 3 จะเป็นเสียงที่สูงขึ้นกว่าวรรณยุกต์ 1 สัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่ 2 มีดังนี้

1. สูงขึ้น ได้แก่ Son La และเลย
2. กลาง (ต่ำ-ตก) ขึ้น ได้แก่ นครปฐม 1, 2 สุพรรณบุรี 2 เพชรบุรี 2 นครสวรรค์ และพิษณุโลก
3. ต่ำขึ้น ได้แก่ สุพรรณบุรี 1 สมุทรสาคร เพชรบุรี 1, 3 กาญจนบุรี

#### วรรณยุกต์ที่ 4 B4 “เสียงกลาง-สูง ระดับ”

โดยภาพรวมวรรณยุกต์ที่ 4 เป็นเสียงคงระดับที่แตกต่างกันเล็กน้อยคือกลางระดับ กลางขึ้นระดับ และสูงระดับ ยกเว้นถิ่นเพชรบุรี 2 ที่เป็นวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับคือ กลางขึ้นตก [342] และถิ่นเลยที่เป็นวรรณยุกต์ต่ำเลื่อนลง [21] สัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่ 2 มีดังนี้

1. กลาง (สูง) ระดับ ได้แก่ Son La สุพรรณบุรี 2 สมุทรสาคร เพชรบุรี 1, 3 นครสวรรค์ และพิษณุโลก
2. สูงระดับ ได้แก่ นครปฐม 1, 2 สุพรรณบุรี 1 กาญจนบุรี
3. กลางขึ้นตก ได้แก่ เพชรบุรี 2
4. ต่ำเลื่อนลง ได้แก่ เลย

#### วรรณยุกต์ที่ 5 C123 “เสียงต่ำ”

วรรณยุกต์ที่ 5 เป็นวรรณยุกต์ที่มีสัทลักษณะแตกต่างกันมาก ในภาษาไทยโชน่ง 6 ถิ่น วรรณยุกต์ที่ 5 จะเป็นเสียงต่ำหรือต่ำตก อีก 6 ถิ่นเป็นเสียงวรรณยุกต์ที่มีจุดเริ่มต้นเป็นเสียง

กลางหรือกลางต่ำและคงระดับหรือตก วรรณยุกต์ที่ 5 ในบางถิ่นมีบีบเสียง ได้แก่ถิ่น Son La ถิ่นสุพรรณบุรี 2 เพชรบุรี 2 และนครสวรรค์ ดังนี้

1. ต่ำตก (ขึ้น) บีบเสียง ได้แก่ Son La
2. ต่ำตก/เลื่อนลง ได้แก่ เพชรบุรี 1 และเลย
3. ต่ำระดับเสียงปิด ได้แก่ นครสวรรค์
4. ต่ำระดับ ได้แก่ เพชรบุรี 3 และพิษณุโลก
5. กลางระดับ ได้แก่ นครปฐม 1, 2
6. กลางระดับ บีบเสียง ได้แก่ เพชรบุรี 2
7. กลางตก ได้แก่ สุพรรณบุรี 1 และสมุทรสาคร กาญจนบุรี
8. กลางต่ำ-ตก บีบเสียง ได้แก่ สุพรรณบุรี 2

วรรณยุกต์ที่ 6 C4 “เสียงกลาง-สูง ตก”

โดยภาพรวมวรรณยุกต์ที่ 6 เริ่มต้นที่เสียงกลางก่อนไปทางสูงและตกลงมาในระดับ 2 สัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่ 6 มีดังนี้

1. กลางสูงตก ได้แก่ Son La
2. สูงเลื่อนลง/สูงตก ได้แก่ นครปฐม
3. สูงขึ้นตก ได้แก่ สุพรรณบุรี 1 สมุทรสาคร และเพชรบุรี 1 กาญจนบุรี
4. กลางตก/เลื่อนลง ได้แก่ สุพรรณบุรี 2 เพชรบุรี 2, 3 และเลย
5. สูงตก ได้แก่ นครสวรรค์และพิษณุโลก

จากการสังเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ทั้ง 12 ถิ่น สรุปสัทลักษณะหลักที่ภาษาไทย โഴ่งส่วนใหญ่มีคล้ายกันดังนี้คือ

วรรณยุกต์ดั้งเดิม พยัญชนะต้นดั้งเดิม	พยางค์เป็น			พยางค์ตาย	
	A	B	C	DL	DS
พยัญชนะต้นกลุ่มที่ 1	1	3	5	3	
พยัญชนะต้นกลุ่มที่ 2	กลาง-ต่ำขึ้น	ขึ้นสูง	ต่ำ	ขึ้นสูง	
พยัญชนะต้นกลุ่มที่ 3					
พยัญชนะต้นกลุ่มที่ 4	2 กลางขึ้นตก	4 กลาง-สูงระดับ	6 กลาง-สูงตก	4 กลาง-สูงระดับ	

#### 4. เปรียบเทียบระบบพยัญชนะและสระของภาษาไทยคำในประเศเวียดนาม และภาษาไทย โห่งในประเทศไทย

งานวิจัยที่เกี่ยวกับระบบเสียงของภาษาไทยโห่งในประเทศไทยในสมัยแรกๆจะใช้คำว่า “ลาวโห่ง” ทั้งหมดยกเว้นงานวิจัยของชาคริต อนันทราวัน (2521) ที่ใช้คำว่า “ไทดำ” เมื่อกล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านนาป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และใช้คำว่า “ลาวโห่ง” เรียกกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเพชรบุรี ชาวไทดำที่หมู่บ้านนาป่าหนาดมีความสัมพันธ์กับไทดำในภาคเหนือของลาวและเวียดนาม และบางส่วนทางตอนใต้ของประเทศจีน ชาคริต อนันทราวัน (2521) ได้บรรยายไว้ว่าชาวไทดำกลุ่มนี้อพยพมาจากเมืองเชียงขวาง เมืองแดง เมืองไล เมืองล่อ ทางตอนเหนือของประเทศลาวในสมัยรัชกาลที่ 5 ลงมาทางเมืองหลวงพระบาง และท้ายสุดมานุกเบิกทำไร่นาตั้งบ้านเรือนที่ดงป่าหนาด หรือหมู่บ้านนาป่าหนาด ในปัจจุบันชาว “ลาวโห่ง” เป็นที่รู้จักในนามของ “ไทยโห่ง”

ระบบเสียงภาษาไทยคำ (Gedney, 1964 และ Fippinger & Fippinger 1974) เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับระบบเสียงภาษาไทยโห่งที่พูดในประเทศไทย จะมีความสอดคล้องกันในเรื่องพยัญชนะและสระ ในตอนต่อไปจะอภิปรายการเปรียบเทียบดังกล่าวรวมทั้งแสดงให้เห็นการปฏิภาคของเสียงพยัญชนะในภาษาไทยคำ/ไทยโห่งและภาษาไทย



#### 4.1 หน่วยเสียงพยัญชนะ

##### 4.1.1 หน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว

ตารางที่ 5 หน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว

ฐานกรณ์ ลักษณะของเสียง		ริมฝีปาก	ริมฝีปาก- ฟัน	ปุ่มเหงือก	เพดาน แข็ง	เพดาน อ่อน	คอหอย
กัก	ไม่ก้อง ไม่พ่น ลม	p-		t-		k-	ʔ-
	ไม่ก้อง พ่นลม	ph-		th-		kh-	
	ก้อง	b-		(d-)			
กึ่งเสียด แทรก	ไม่ก้อง ไม่พ่น ลม				c-		
	ไม่ก้อง พ่นลม				(ch-)		
เสียดแทรก	ไม่ก้อง		f-	s-			h-
นาสิก		m-		n-	ɲ-	ŋ-	
ข้างลิ้น				l-			
กึ่งสระ		w-			j-/y-		

ระบบเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวในงานวิจัยของชาคริต อนันทรารวัน (2521) กาญจนา พันธุ์คำ (2523) สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ และกันทิมา วัฒนประเสริฐ, (2531) Maneewong (1987) อรพันธ์ อุณากรสวัสดิ์ (2536) และรสริน เสือส่อสิทธิ์ (2535) มีจำนวนตรงกันคือ 19 หน่วยเสียง ได้แก่ /p, ph, b, t, th, k, kh, ʔ, c, f, s, h, m, n, ɲ, ŋ, l, w, j/ ในขณะงานวิจัยของ วิไลลักษณ์ เดชะ (2530) มีจำนวนหน่วยเสียงพยัญชนะต้น 20 หน่วยเสียงโดยเพิ่มหน่วยเสียง /d/ ในวงเล็บ และงานของสุพัตรา จิรนนทนากรณ์, อัญชลี สิงห์น้อย และศิริพร มณีชูเกตุ (2546) มีจำนวนหน่วยเสียงพยัญชนะต้น 21 หน่วยเสียง โดยรวมหน่วยเสียง /d/ และ /ch/ ที่

ปรากฏในวงเล็บ งานวิจัยของวิไลลักษณ์ เดชะ (2530) พบหน่วยเสียง /ch/ [tch] ในคำบางคำ เช่น [tchut35] ‘นุค’ ซึ่งคาดว่าเป็นเสียงที่ยืมมาจากภาษาไทย

เสียงพยัญชนะในภาษาไทย โชน่ 19 หน่วยเสียงนี้มีจำนวนเท่ากับงานของ Gedney (1964) แต่ต่างกันที่งานของ Gedney มีหน่วยเสียง /d, v/ และไม่มีหน่วยเสียง /ph/ ในงานวิจัยทุกงานพยัญชนะต้นดั้งเดิมที่เป็นเสียงก้องจะกลายมาเป็นเสียงไม่ก้องไม่พ่นลมในภาษาไทย โชน่ถึ้นนี้ดังเช่นภาษาไทยคำที่กล่าวข้างต้น

การแปรของเสียงพยัญชนะต้นในงานวิจัยต่างๆ มีดังนี้

ก. การแปรของเสียง [d] และ [l]

ผลการวิจัยของชาคริต อนันทราวัน (2521) กาญจนา พันธุ์คำ (2523) สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ และกันทิมา วัฒนประเสริฐ (2531) และอรพินธ์ อุนากรสวัสดิ์ (2536) จัดเสียง [d] ให้เป็นเสียงย่อยของหน่วยเสียง /l/ ซึ่งแปรอิสระกับเสียง [l]

ชาคริต อนันทราวัน (2521: 34) ได้อ้างคำกล่าวของผู้บอกภาษาคนหนึ่งว่า “ภาษาไทยคำไม่มีเสียง [d] แต่ได้รับอิทธิพลของภาษาไทยอีสานและภาษาไทยกรุงเทพฯจึงมีเสียง [d] ประปน แต่เสียง [d] เมื่อเข้าไปปะปนกับภาษาไทยคำจะเปลี่ยนเป็นเสียง [l] เกือบทั้งหมด แต่ก็ยังรักษาเสียงวรรณยุกต์เดิมไว้ ยกเว้นบางคำที่ผู้บอกภาษาจะออกเสียงทั้ง [d] และ [l] ในคำเดียวกัน”

กาญจนา พันธุ์คำ (2523) ระบุว่า การแปรอิสระของเสียง [d] และ [l] นี้สามารถบอกได้ว่าเป็นการแปรอิสระของหน่วยเสียง /d/ หรือ /l/ โดยพิจารณาจากวรรณยุกต์ คือถ้าเป็นวรรณยุกต์ 1 [24], 3 [35], 5 [33] หน่วยเสียงพยัญชนะต้นจะเป็น /d/ เช่น A3 [dom1] ~ [lom1] ‘ดม’ แต่หากเป็นวรรณยุกต์ 2 [354], 4 [44], 6 [43] หน่วยเสียงพยัญชนะต้นจะเป็น /l/ เช่น C4 [din6] ~ [lin6] ‘ลิน’

วิไลลักษณ์ เดชะ (2530) วิเคราะห์ระบบเสียงพยัญชนะต้นให้มีหน่วยเสียง /d/ ซึ่งประกอบด้วย 2 เสียงย่อยคือ [d] และ [l] แปรอิสระกัน

Maneewong (1987) พบว่าผู้บอกภาษาหลักจะไม่ใช้หน่วยเสียง /d/ ซึ่งผู้พูดวัยหนุ่มสาวใช้กัน และบอกว่าการออกเสียง /d/ นั้นไม่ถูกต้อง บรรพบุรุษไทยโชน่ไม่ได้ใช้หน่วยเสียง /d/

สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ และกันทิมา วัฒนประเสริฐ (2531) พบการแปรอิสระของหน่วยเสียงย่อย [l] ~ [d] เฉพาะที่ตำบลคอนตูม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมเพียงแห่งเดียว ที่จังหวัดสุพรรณบุรีและสมุทรสาคร ไม่พบการแปรอิสระของสองเสียงนี้ จึงสรุปได้ว่าเสียง /d/ และ /l/ ได้รวมตัวกันอย่างสมบูรณ์ในสองถึ้นดังกล่าว ในทำนองเดียวกันงานวิจัยของสริน

เพื่อต่อสัทศัพท์ (2535) ไม่พบการแปรอิสระของหน่วยเสียงย่อย [l] ~ [d] เสียง [d] จะออกเสียงเป็น [l] เช่น /to1lwan1/ ‘ใส่เดือน’ เป็นต้น

อรพินทร์ อุณากรสวัสดิ์ (2536) ระบุว่าผู้บอกภาษาบางคนออกหน่วยเสียง /l/ เป็น [d] ดังนั้น จึงวิเคราะห์ให้เสียง [l] แปรอิสระกับเสียง [d]

การแปรอิสระเช่นนี้ตรงกับที่ Gedney (1964) ได้กล่าวไว้ข้างต้นว่าภาษาไทดำมีการเปลี่ยนสลับระหว่าง [d] และ [l] ซึ่งแต่ละถิ่นจะมีอัตราการสลับนี้ไม่เหมือนกัน อาจเป็นไปได้ว่าการเปลี่ยนจากเสียง [d] เป็น [l] เพิ่งเกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้เอง แต่งานของ Gedney (1964) แตกต่างตรงที่ว่าไม่มีหน่วยเสียง /l/ และ /d/ ในภาษาไทดำ แต่งานวิจัยของกาญจนา พันธุ์คำ (2523) สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ และกันทิมา วัฒนประเสริฐ (2531) และอรพินทร์ อุณากรสวัสดิ์ (2536) ไม่พบหน่วยเสียง /d/ จะใช้หน่วยเสียง /l/ แทนทั้งหมด

การแปรของเสียง [l] และ [d] นี้ตรงกับคำกล่าวของ Li (1977) ที่ว่าเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิม \*ʔd- ยังคงปรากฏอยู่ในภาษาวูหมิง แต่จะเปลี่ยนเป็นเสียง [d-] ในภาษาไทถิ่นต่างๆ ส่วนใหญ่ ลักษณะสำคัญของพยัญชนะนี้คือการบิบเส้นเสียง (glottalization) คำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะนี้จะมีวิวัฒนาการของวรรณยุกต์เหมือนคำที่มีพยัญชนะต้นเป็นเสียงหยุดเส้นเสียง (glottal stop) และมักจะมียวรรณยุกต์ชุดที่ 1 (พยัญชนะต้นเสียงไม่ก้อง) ลักษณะการบิบเส้นเสียงอาจมีอิทธิพลต่อวรรณยุกต์บางวรรณยุกต์ในบางภาษาถิ่น และอาจจะหายไปบางภาษาถิ่นแต่อิทธิพลของสัทลักษณะนี้ที่มีต่อเสียงวรรณยุกต์ยังคงอยู่ เสียง [d-] จะปรากฏเป็นเสียง [n-] ในภาษาไทยป๋าย และ [l-] ในภาษาไทยซานและไทดำ

ข. การแปรของเสียง [v] และ [w]

กาญจนา พันธุ์คำ (2523) พบว่าเสียง [w] บางครั้งผู้บอกภาษาออกเสียงเป็น [v] ซึ่งพบเพียงคำเดียวคือ [viaʔ] ‘งาน’ แสดงให้เห็นว่าภาษาไทดำที่ Gedney (1964) และ Fippinger & Fippinger (1974) พบว่ามีเสียง [v] นั้นได้กลายมาเป็นเสียง [w] ในภาษาไทยโซ่งถิ่นนครปฐม และถิ่นอื่นๆเช่นกัน เช่นภาษาไทดำที่หมู่บ้านนาป่าหนาดใช้คำว่า [wiaʔ4]

ค. การแปรของเสียง [kh] และ [x]

งานวิจัยระบบเสียงไทยโซ่งทุกงานพบว่าเสียง [x] ที่ Fippinger & Fippinger (1974) พบ ในภาษาไทยโซ่งจะใช้ [kh] ดังเช่นในงานของ Gedney (1964)

ง. การแปรของเสียง [b] และ [v]

การแปรของเสียง [b] และ [v] พบเฉพาะงานของ Gedney (1964) และ Fippinger & Fippinger (1974) ในขณะที่ภาษาไทยโซ่งในประเทศไทยจะใช้เสียง [w] ในงานวิจัยทุกงาน เช่น คำว่า /wi:1/ ‘หิว’ ในงานวิจัยของชาคริต อนันทรวัน (2521)

#### 4.1.2 หน่วยเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ

พยัญชนะต้นควบกล้ำในงานวิจัยทุกงานยกเว้นงานวิจัยของชาคริต อนันทรวัณ (2521) และวิไลลักษณ์ เดชะ (2530) จะตรงกับงานของ Gedney (1964) คือ /kw, khw, ŋw/ และต่างจากงานของ Fippinger & Fippinger (1974) ตรงที่มีเสียง /khw/ แทนเสียง /xw/ งานวิจัยของกาญจนา พันธุ์คำ (2523) และรสริน เสือส่อสิทธิ์ (2535) พบพยัญชนะควบกล้ำ /ŋw/ ในคำเดียวดังเช่นงานของ Gedney (1964) คือ /ŋwa:2/ ‘(เมื่อ) วาน’ ส่วนงานของ Fippinger & Fippinger (1974) พบเพิ่มอีกคำคือ /ŋwaaʔ5/ ‘to look around for’ ซึ่งงานวิจัยของ Maneewong (1987) ก็พบคำว่า /ŋwaʔ4/ ‘to turn left and right, to turn face’ ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกัน งานวิจัยของสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ และกันทิมา วัฒนประเสริฐ (2531) และอรพันธ์ อุณากรสวัสดิ์ (2536) นอกจากจะพบพยัญชนะควบกล้ำ /ŋw/ ในคำ /ŋwa:2/ ‘(เมื่อ) วาน’ เหมือน Gedney (1964) และกาญจนา พันธุ์คำ (2523) แล้ว ยังพบในคำว่า /mɛ:ŋ2 ŋwan2/ อีกด้วย

งานวิจัยของชาคริต อนันทรวัณ (2521) พบหน่วยเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำเพียง 1 หน่วยเสียงคือ /kw/ ซึ่งมีเสียง [kw] แปรอิสระกับเสียง [khw] ใน 2 ลักษณะ

(1) เสียง [kw] แปรอิสระกับ [khw] อย่างสมำเสมอเมื่อพยัญชนะท้ายเป็นเสียง [m] และ [y] เช่น

[kwa:m4] ~ [khwa:m4] ‘ความ’

[kwa:y4] ~ [khwa:y4] ‘ควาย’

(2) เสียง [kw] แปรอิสระกับ [k] และเสียง [khw] แปรอิสระกับเสียง [kh] เมื่อพยัญชนะท้ายเป็นเสียง [ŋ] เช่น

[kwa:ŋ1] ~ [kua:ŋ1] ‘กวาง’

[khwa:ŋ1] ~ [khua:ŋ1] ‘ขวาง’

งานวิจัยของวิไลลักษณ์ เดชะ (2530) พบพยัญชนะต้นควบกล้ำ 2 หน่วยเสียงคือ /kw/ และ /khw/

#### 4.1.3 หน่วยเสียงพยัญชนะท้าย

งานวิจัยของกาญจนา พันธุ์คำ (2523) พบหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย 7 หน่วยเสียง เหมือนกับงานวิจัยของ Gedney (1964) และ Fippinger & Fippinger (1974) คือ /p t k ʔ m ŋ/ ในงานวิจัยอื่นจะพบจำนวนของพยัญชนะท้ายแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับการศึกษาสระ /u, i, u/ ในตำแหน่งท้ายพยางค์

งานวิจัยของชาคริต อนันทรวัณ (2521) วิไลลักษณ์ เดชะ (2530) สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ และกันทิมา วัฒนประเสริฐ (2531) รสริน เสือส่อสิทธิ์ (2535) และอรพันธ์

อนุกรสวัตต์ (2536) พบว่าหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายมี 9 หน่วยเสียงเนื่องจากวิเคราะห์ให้ /u, i/ เป็น /w, j/ ตามลำดับ ซึ่งแตกต่างจากกาญจนา พันธุ์คำ (2523) ที่วิเคราะห์ให้เป็นส่วนท้ายของสระประสมสองเสียงและสามเสียง ส่วนสระ /ə/ ไม่ได้ตีความให้เป็นพยัญชนะท้าย /ɤ/ ดังงานของ Gedney (1964) แต่ให้เป็นสระประสม /aɪ/

## 4.2 หน่วยเสียงสระ

### 4.2.1 หน่วยเสียงสระเดี่ยว

งานวิจัยทั้งหมดพบว่าภาษาไทยโซ่งมีหน่วยเสียงสระเดี่ยวสั้น 9 หน่วยเสียงดังนี้ /i, e, æ, ɛ, ə, a, u, o, ɔ/ สระทั้ง 9 หน่วยเสียงมีคู่สระยาวอีก 9 หน่วยเสียง รวมเป็นสระเดี่ยวทั้งหมด 18 หน่วยเสียง ความสั้นยาวของสระจะแตกต่างจากงานของ Gedney (1964) และ Fippinger & Fippinger (1974) ที่พบการเปรียบเทียบของสระสั้นยาวเฉพาะคู่สระ /a/ และ /a/ แต่ระบบสระของภาษาไทยโซ่งในประเทศไทยมีความสั้นยาวครบคู่กับสระเดี่ยวเสียงสั้นดังแสดงให้เห็นในคู่เทียบเสียง เช่น /u – u:/ /khut3/ ‘ชุด’ - /khu:t3/ ‘ชุด’ เป็นต้น

### 4.2.2 หน่วยเสียงสระประสม

จำนวนของหน่วยเสียงสระประสมจะแตกต่างกันตามการตีความเสียงสระ /u, i, ɯ/ ในตำแหน่งท้ายคำ

งานวิจัยของกาญจนา พันธุ์คำ (2523) ไม่ได้ตีความเสียงสระ /u, i, ɯ/ เป็นพยัญชนะท้าย /w, y, ɤ/ ดังเช่นงานของ Gedney (1964) และงานของ Fippinger & Fippinger (1974) จึงมีสระประสมสองเสียงและสามเสียงจำนวนมาก คือมีสระประสมสองเสียง 15 เสียงและสระประสมสามเสียงมี 3 เสียง แต่หากตีความเป็นพยัญชนะท้ายจำนวนสระประสมก็จะเท่ากัน คือ คือ /ia ia ua/

งานวิจัยของ วิไลลักษณ์ เดชะ (2530) Maneewong (1987) สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ และกันทิมา วัฒนประเสริฐ (2531) รสริน เตื่อสอสิทธิ (2535) อรพันธ์ อนุกรสวัตต์ (2536) และสุพัตรา จิรนนทนากรณ์, อัญชลี สิงห์น้อย และศิริพร มณีชูเกต (2546) วิเคราะห์ให้สระประสมมี 4 หน่วยเสียง คือ /ia, ia, ua, aɪ/ หรือ /ia, ɯa, ua, au/ ซึ่งเพิ่มจากของงานของ Gedney (1964) Fippinger & Fippinger (1974) และกาญจนา พันธุ์คำ (2523) 1 หน่วยเสียง เนื่องจากวิเคราะห์ /aɪ/ ให้เป็นสระประสม งานวิจัยของ Maneewong (1987) ใช้สัทอักษรแทนเสียงสระประสมที่แตกต่างจากงานวิจัยอื่นคือ /ix, ɯx, ux, ax/

งานวิจัยของชาคริต อนันทรารวัน (2521) แตกต่างจากงานวิจัยที่กล่าวข้างต้นตรงที่พบหน่วยเสียงสระประสม 7 หน่วยเสียง ได้แก่ สระประสมเสียงสั้น 3 หน่วยเสียงคือ /ia, ia, ua/ และสระประสมเสียงยาว 4 หน่วยเสียงคือ /i:a, i:a, u:a, ə:i/ ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตเช่นเดียวกับกาญจนา พันธุ์คำ (2523) และ Maneewong (1987) ว่าสระประสมสองเสียง /ə:i/ หรือ /au/

มักจะเกิดในคำที่ใช้รูปสระ “ไ-” ในภาษาไทยมาตรฐาน เช่นคำว่า /bau1/ ‘ใบ’ /sau1/ ‘ไส’ /lau1 ~ dau1/ ‘ไค’ เป็นต้น นอกจากนี้ชาคริต อนันทรวิวัฒน์ (2521: 48) ยังกล่าวว่า “คำที่ใช้สระโอ (ไม้มีว่น) นี้ในภาษาไทยมักออกเสียงเป็น [o:] (วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์, 2520: 109) ในภาษาแสก มักออกเสียงเป็น [ɤ] (วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์, 2519: 123)”

#### 4.3 การปฏิภาคของเสียงพยัญชนะในภาษาไทยโซ่งและภาษาไทย

การปฏิภาคของเสียงพยัญชนะต้นระหว่างภาษาไทยโซ่งและภาษาไทยส่วนใหญ่ สอดคล้องกับงานของ Gedney (1964) เช่น /s/ ปฏิภาคกับเสียง /kh/ ในภาษาไทยในคำว่า /sai3/ และ /khaj2/ ‘ไซ่’ /h/ ปฏิภาคกับเสียง /ŋ/ ในคำว่า /haj1/ - /ŋaj1/ ‘หงาย’ เป็นต้น พยัญชนะท้ายในภาษาไทยโซ่งตรงกับภาษาไทดำ และพยัญชนะท้าย /k/ ในพยางค์ที่มีสระเสียงยาวหรือสระประสมจะปฏิภาคกับเสียง /ʔ/ เช่นเดียวกับภาษาไทดำ สรุปการปฏิภาคของเสียงพยัญชนะในภาษาไทยโซ่ง ไทดำ และไทยมาตรฐานดังในตารางที่ 6 และได้เพิ่มหน่วยเสียงพยัญชนะดั้งเดิม (Li, 1977) ของแต่ละเสียง

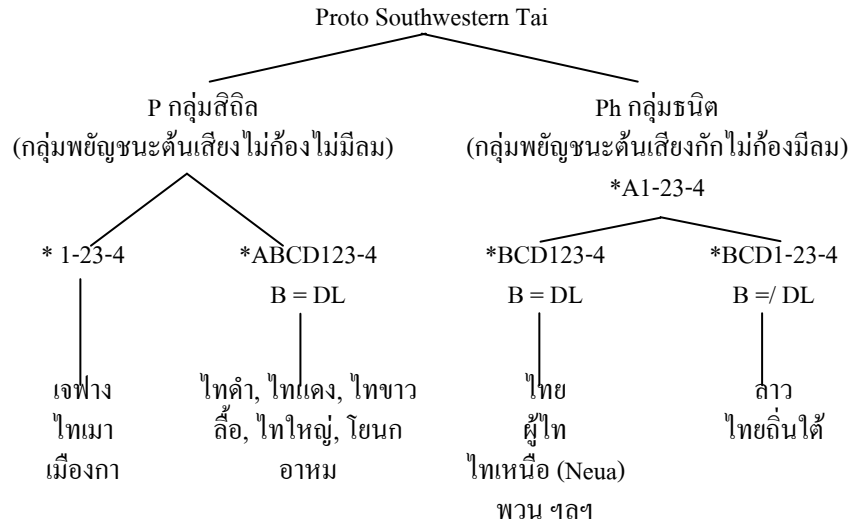
ตารางที่ 6 การปฏิภาคของเสียงพยัญชนะและสระในภาษาไทยโข่งและภาษาไทย

หน่วยเสียง พยัญชนะ ดั้งเดิม	ภาษาไทยโข่ง	ภาษาไทดำ	ภาษาไทยมาตรฐาน	ตัวอักษร ภาษาไทยแทน เสียงพยัญชนะ
*b-	p- /pi:4/	p-	ph- พี่	พ-
*d-	t- /ta: η2/	t-	th- ทาง	ท-
*ɣ-	k- /kɛ: η4/	k-	kh- (หน้า) แคง	ค-
*j-	c- /çai:2/	c-	ch- ชาย	ช-
*phl/r-	ph- /phom1/	f- /fom1/	ph- ผม	ผ-
*x-	kh- /khop3/	x-/kh- /xop2//khop2/	kh- ขบ	ข-
*ŋ-	ŋ- /ŋa: η2/	ŋ-	j- ช้ง	ช-
*r	h- /huan2/	h-	r- เรือน	ร-
*ʔd-	d~l /di:1~li:1/	d ~ l	d- ดี	ด-
*khl-	s- /sai5/	s-	kh- ไซ้	ช-
*khr-	s- /sai3/	s-	kh- ไซ่	ช-
*hw-	w- /wi:1/	v~b- [vil]~[bil]	w- หวี	หว-
*ʔbl-	b- /buan1/	b-	d- เดือน	ด-
*ml	m- /mi:n2/	m-	l- ลืมตา	ล-
*hŋ-	h- /hwaʔ/	h-	ŋ- เหงือก	หง-
*gl-	c- /ca:n2/	c-	khl- กลาน	กล-
*gr-	c- /ca:m2/	c-	khr- กราม	กร-
*ɣw-	kw- /kwan2/	kw-	khw- ควัน	คว-
*pl	p- /plaay1/	p-	pl- ปลาย	ปล-
*bl	p- /pu2/	p-	phl- พลู	พล-
*br	p- /paa6/	p-	phr- พร้า	พร-
*kl	k- /kaaŋ1/	k-	kl- กลาง	กล-
*kr	k- /kon1/	k-	kr- กรน	กร-
*-k	-ʔ /piʔ/	-ʔ	-k ปีก	-ก

หมายเหตุ: งานวิจัยของ รศริน เสือส่อสิทธิ์ (2535) พบการปฏิภาคของเสียง /ch-/ ในภาษาไทยและ /s-/ ในภาษาไทยโข่งถิ่นกาญจนบุรี เช่นในคำว่า /cha:33/ และ /sa:354/ ‘ชา’ /cha:55/ และ /sa:452/ ‘ซ่า’ ซึ่งคาดว่าน่าจะได้รับอิทธิพลจาก

ภาษาลาวกลุ่มที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง ทั้งนี้เพราะ Li (1997) ได้สืบสร้างเสียงดั้งเดิม \*ɰ จะเป็นเสียง /ɛ/ ในภาษาไทยคำ และเป็น /s/ ในภาษาลาวและชาน

ตารางนี้แสดงให้เห็นว่าเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิม /\*b, \*d, \*ɰ, ɰ/ ได้กลายมาเป็นพยัญชนะต้นเสียงกักไม่ก้องไม่มีลม /p, t, k, c/ ในภาษาไทยโซ่ง และเป็นพยัญชนะต้นเสียงกักไม่ก้องมีลม /ph, th, kh, ch/ ในภาษาไทย ด้วยเกณฑ์เสียงปฏิภาคของพยัญชนะต้นมีลม (aspirated) และพยัญชนะต้นไม่มีลม (unaspirated) Chamberlain (1975) ได้แบ่งภาษาไทยตะวันตกเฉียงใต้ดั้งเดิม (Proto Southwestern Tai) ออกเป็น 2 กลุ่มดังแผนภูมิที่ 3



แผนภูมิที่ 3 การแบ่งกลุ่มภาษาไทยตะวันตกเฉียงใต้ดั้งเดิม

เสียงสระในภาษาไทยโซ่ง ไทดำ และภาษาไทยส่วนใหญ่จะตรงกัน ในส่วนที่แตกต่างกันไม่ได้มีการปฏิภาคกันอย่างเป็นระบบดังเช่นเสียงพยัญชนะ ตัวอย่างสระที่ใช้ต่างกันมีดังนี้

ไทยโซ่ง	ภาษาไทย	
baw1	bay33	‘ใบ’
khwai1	khə:y24	‘เขย’
heu3	hiaw21	‘เหี้ยว’
?ew1	?e:w21	‘เอว’
?ɤk3	?ok21	‘อก’
toŋ4	tuj42	‘ทุ่ง’
ta:p3ti:1	thup55ti:33	‘ทุบตี’



## 5. สรุป

บทความปริทัศน์เรื่องนี้ได้เสนอระบบเสียงของภาษาไทยคำที่พูดในประเทศเวียดนาม ซึ่งศึกษาโดย Gedney (1964) และ Fippinger & Fippinger (1974) และระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยซึ่งที่พูดในประเทศไทยซึ่งศึกษาโดยสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ (2541) และ วิภาวรรณ อยู่เย็น (2528) ในตอนสุดท้ายได้เปรียบเทียบระบบเสียงพยัญชนะและสระของภาษาไทยคำที่นำเสนอในบทความ 2 บทความแรกกับภาษาไทยซึ่งที่พูดในประเทศไทยและที่พิมพ์เผยแพร่ในรูปแบบของหนังสือและวิทยานิพนธ์

ผลการสังเคราะห์เรื่องระบบเสียงของภาษาไทยคำพบว่า มีพยัญชนะต้นเดี่ยว 19 หน่วยเสียง คือ /ʔ, p, t, k, c, th, kh (x), m, n, ŋ, ɲ, b, d, v, l, y, s, f, h/ พยัญชนะควบกล้ำ 3 หน่วยเสียง คือ /kw, khw (xw), ŋw/ และพยัญชนะท้าย 7 หน่วยเสียง คือ /p, t, k, ʔ, m, n, ŋ/ ภาษาไทยคำมีสระเดี่ยว 9 สระดังเช่นภาษาไทย คือ /i, ī, u, e, ə, o, ɛ, a, ɔ/ และไม่มี ความแตกต่างของ ความยาวสระ ยกเว้นสระ a และ aa ส่วนสระประสมมี 3 สระ คือ /ia ia ua/ ระบบวรรณยุกต์มี 6 วรรณยุกต์ คือ เสียงระดับ, ต่ำกว่าระดับกลางเล็กน้อย, เสียงสูงขึ้น, เสียงต่ำตก (ขึ้น) บีบสั้น เสียง, เสียงสูงระดับ, และเสียงตก บีบสั้นเสียง

การศึกษาวรรณยุกต์ภาษาไทยซึ่งในประเทศไทยของวิภาวรรณ อยู่เย็น (2528) ได้ใช้ระบบวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ในการกำหนดว่าภาษาที่มีคำนำหน้าว่า “ลาว” นั้นจัดอยู่ในกลุ่มลาวหรือกลุ่มไทย เพื่อที่จะได้เรียกชื่อให้ถูกว่า “ไท” หรือ “ลาว” ส่วนงานวิจัยของสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ (2541) ได้นำระบบวรรณยุกต์จากงานวิจัยจำนวน 12 ถิ่นมาเป็นเกณฑ์ในการจัดกลุ่มภาษาไทยซึ่งทั้ง 12 ถิ่น

ในการเปรียบเทียบพยัญชนะและสระของภาษาไทยคำที่พูดในประเทศเวียดนามกับภาษาไทยซึ่งที่พูดในประเทศไทยพบว่ามีความสอดคล้องกัน ส่วนที่แตกต่างคือหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวของภาษาไทยซึ่งบางถิ่นมีหน่วยเสียง /d/ และ /ch/ ซึ่งคาดว่าเป็นหน่วยเสียงที่ยืมมาจากภาษาไทย ส่วนภาษาไทยคำมีหน่วยเสียง /v/ และ /x/ ซึ่งไม่ปรากฏในภาษาไทยซึ่ง และภาษาไทยคำไม่มีหน่วยเสียง /ph/ ดังภาษาไทยซึ่ง หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำของภาษาไทยซึ่งส่วนใหญ่สอดคล้องกับภาษาไทยคำที่ศึกษาโดย Gedney (1964) คือ /kw, khw, ŋw/ แต่จะแตกต่างจากภาษาไทยคำที่ศึกษาโดย Fippinger & Fippinger (1974) ซึ่งพบ /kw, xw, ŋw/ หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายจะมีตรงกันคือ 7 หน่วยเสียง ได้แก่ /p t k ʔ m n ŋ/

การเปรียบเทียบหน่วยเสียงสระเดี่ยวสั้นพบว่า มี 9 หน่วยเสียงตรงกันคือ /i, e, æ, ī, ə, a, u, o, ɔ/ ในภาษาไทยซึ่งสระทั้ง 9 หน่วยเสียงมีคู่สระยาวอีก 9 หน่วยเสียง รวมเป็นสระเดี่ยวทั้งหมด 18 หน่วยเสียง ความสั้นยาวของสระจะแตกต่างจากงานของ Gedney (1964) และ Fippinger & Fippinger (1974) ที่พบการเปรียบเทียบต่างของสระสั้นยาวเฉพาะคู่สระ /a/ และ

/a/ หน่วยเสียงสระประสมจะมีจำนวนที่แตกต่างกันตามการตีความเสียงสระ /u, i, u/ ในตำแหน่งท้ายคำ

### เอกสารอ้างอิง

#### ภาษาไทย

- กาญจนา พันธุ์คำ. (2523). *ลักษณะเฉพาะด้านเสียงของภาษาลาวในอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาคริต อนันทรวัน. (2521). *ระบบหน่วยเสียงในภาษาไทยคำ หมู่บ้านนาป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ม. ศรีบุษรา (นามแฝง). (2530). *ไทยคำรำพัน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณกิจ.
- รสริน เสือส่อสิทธิ์. (2535). *ระบบเสียงภาษาลาวโซ่ง หมู่บ้านดอนเตาอิฐ ตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี*. สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิภาวรรณ อยู่เย็น. (2528). “ไท” หรือ “ลาว” เรียกให้ถูก. ภาษาและวัฒนธรรม. ปีที่ 5.1: 72-78.
- วิไลลักษณ์ เดชะ. (2529). *การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงของภาษาไทย 6 ภาษาที่พูดในอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์. (2519). *ภาษาแสก*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์. (2520). *ภาษาผู้ไท*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริ พึ่งเดช (สุติ นามแฝง) (2519). *ประวัติลัทธิของผู้ไทซ่งคำ*. พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สุนทรินทร์ แสงงาม. (2549). *การแปรคำศัพท์และวรรณยุกต์ตามกลุ่มอายุและทัศนคติต่อภาษาในภาษาโซ่ง (ไทคำ) ที่พูดในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพัตรา จิรนนทนาภรณ์, อัญชลี สิงห์น้อย และศิริพร มณีชูเกตุ. (2546). *ระบบไวยากรณ์ในภาษาไทยโซ่ง*. สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ และกันทิมา วัฒนะประเสริฐ. (2531). *รายงานการวิจัยเรื่องระบบเสียงภาษาลาวของกลุ่มน้ำท่าจีน*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ และกันทิมา วัฒนประเสริฐ. (2539). *วิเคราะห์การใช้คำและการแปรของภาษาของคนสามระดับอายุในชุมชนภาษาลาวลุ่มน้ำท่าจีน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ. (2541). *การจัดกลุ่มภาษาไทยโชน่งโดยใช้เสียงวรรณยุกต์*. ทอถักอักษราร: รวมบทความทางภาษาและวรรณคดีไทย. ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อรพันธ์ อุณากรสวัสดิ์. (2536). *ศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาผู้ไทกับภาษาลาวโชน่ง*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อัญชลี บุรณะสิงห์. (2531). *วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษาไทยโชน่ง*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์และภาษาเอเชียอาคนย์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

### ภาษาอังกฤษ

- Chamberlain, J. R. (1975). A new look at the history and classification of the Tai languages. In J. G. Harris and J. R. Chamberlain, (Eds.). *Studies in Tai linguistics in honor of William J. Gedney*, (pp. 49-66). Bangkok: Central Institute of English Language Office of State Universities.
- Fippinger, J. and Fippinger D. (1974). Black Tai phoneme, with reference to White Tai. *Anthropological Linguistics* 12 (3): 83-95.
- Gedney, W. J. (1972). A checklist for determining tones in Tai dialects. In M. Etellie-Smith, (Eds.). *Studies in linguistics in honor of George L. Trager*, The Hague: Mouton.
- Gedney, W. (1964). A comparative sketch of White, Black and Red Tai. *The Social Science Review*. Special number 14: 1-47.
- Li, F. K. (1977). *A handbook of comparative Tai*. Hawaii: The university press of Hawaii.
- Maneewong, O. (1987). *A comparative phonological study of Lao Song in Petchaburi and Nakhonpathom provinces*. M.A. thesis, Mahidol University.
- Plungsuwan, W. (1981). *A tonal comparison of Tai dialects in Ratchaburi*. MA. Thesis, Mahidol University.

